

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Президії НАН України
від 14.09.2016 № 181

ПОЛОЖЕННЯ
про відділення Національної академії наук України

I. Загальні положення

1. Відділення Національної академії наук України є колегіальною науково-організаційною структурою НАН України, що створюється з метою координації діяльності наукових установ, організацій, підприємств НАН України, які входять до складу відділення, та об'єднує за відповідними галузями та напрямками наук членів НАН України, всіх працівників наукових установ, організацій, підприємств НАН України, які входять до складу відділення.

Кожний дійсний член (академік) і член-кореспондент НАН України відповідно до свого наукового фаху чи сфери наукових інтересів є членом одного з відділень НАН України, за яким обліковується.

Водночас дійсні члени (академіки) і члени-кореспонденти НАН України можуть брати участь у роботі інших відділень з правом дорадчого голосу.

Відділення входить до складу відповідної Секції НАН України за профілем своєї діяльності.

2. Відділення у своїй роботі керується законодавством України, Статутом НАН України та цим Положенням.

II. Основні завдання та функції відділення

3. Основними завданнями відділення є:

- визначення пріоритетних напрямів і тематики фундаментальних і прикладних наукових досліджень;
- проведення наукової експертизи у відповідній галузі науки;
- організація і здійснення фундаментальних і прикладних досліджень з пріоритетних наукових напрямів та оцінювання їх результатів;
- координація фундаментальних досліджень у відповідній галузі науки;
- участь у виборах дійсних членів (академіків), членів-кореспондентів та іноземних членів НАН України, а також у призначенні керівників наукових установ НАН України.

4. Для виконання своїх завдань відділення НАН України:

а) розробляє, обговорює та погоджує пріоритети розвитку відповідної галузі науки і основні наукові напрями діяльності наукових установ відділення, формує та затверджує тематику досліджень, що фінансуються з Державного бюджету, контролює їх організацію та проведення;

б) відповідно до компетенції пропонує та готує питання, які виносяться на розгляд Президії та Бюро Президії НАН України, Бюро Секції НАН України, до складу якої входить відділення;

в) розглядає питання підготовки, добору та підвищення кваліфікації наукових кадрів, виборів дійсних членів (академіків), членів-кореспондентів та іноземних членів НАН України;

г) за рішенням Президії НАН України в порядку, встановленому Статутом НАН України, здійснює заходи з організації конкурсу на заміщення посади керівника наукової установи, що входить до складу відділення, у тому числі приймає та аналізує пропозиції щодо претендентів на посаду керівника наукової установи, вносить кандидатури претендентів, які відповідають встановленим вимогам, на розгляд зборів колективу наукових працівників наукової установи;

д) координує роботу наукових рад, наукових товариств, комітетів, комісій і редакцій журналів при НАН України за профілем діяльності відділення, організує співпрацю з профільними громадськими організаціями;

е) здійснює науково-методичне керівництво науковими установами при Президії НАН України за профілем діяльності відділення;

є) організує та проводить державну атестацію наукових установ, підготовку відповідних клопотань про їх включення до Державного реєстру наукових установ, яким надається підтримка держави;

ж) організує та проводить перевірки наукової та науково-організаційної діяльності наукових установ;

з) бере участь в організації оцінювання ефективності діяльності наукових установ, зокрема у забезпеченні організації поточної роботи експертних комісії, призначених для оцінювання певної установи;

і) бере участь у формуванні та виконанні цільових програм наукових досліджень і цільових наукових (науково-технічних) проектів у відповідних галузях науки, формує та організує виконання цільових програм наукових досліджень відділення;

к) розробляє заходи щодо розвитку міжнародних наукових зв'язків за профілем діяльності відділення;

л) здійснює загальний контроль щодо систематичного й оперативного інформування науковими установами громадськості стосовно найбільш вагомих результатів фундаментальних і прикладних наукових досліджень, їх практичного використання в різних сферах суспільного життя;

м) бере участь у розгляді пропозицій наукових установ з віднесення наукових об'єктів до таких, що становлять національне надбання, та їх включення до відповідного Державного реєстру;

н) організує участь молодих науковців установ у конкурсах за різноманітними формами підтримки молодих вчених.

III. Загальні збори відділення

5. Вищим органом управління відділення НАН України є загальні збори відділення, що складаються з дійсних членів (академіків) та членів-кореспондентів НАН України, які є членами відділення.

У випадках, передбачених Статутом НАН України, у сесії загальних зборів відділення беруть участь з правом ухвального голосу делеговані представники (доктори наук, кандидати наук, доктори філософії) наукових колективів установ відділення у кількості не менше половини облікового складу дійсних членів (академіків) і членів-кореспондентів НАН України цього відділення.

На загальні збори відділення запрошуюються іноземні члени НАН України (з правом дорадчого голосу), представники наукової громадськості.

6. Загальні збори відділення:

а) обговорюють основні напрями і принципові питання розвитку відповідної галузі науки, результати наукових досліджень та їх використання у галузях економіки, соціальному і культурному будівництві України, щорічно розглядають підсумки наукової діяльності інститутів відділення та питання уточнення і зміни основних напрямів їхніх досліджень;

б) регулярно заслуховують наукові доповіді дійсних членів (академіків), членів-кореспондентів та іноземних членів НАН України, які входять до складу відділення, та інших учених і спеціалістів;

в) заслуховують і затверджують звіти про роботу Бюро відділення;

г) обирають Бюро відділення: академіка-секретаря, заступників академіка-секретаря, членів Бюро;

д) обирають кандидатів у дійсні члени (академіки) та члени-кореспонденти НАН України;

е) висувають кандидатів в іноземні члени НАН України;

є) в разі необхідності приймають рішення зі звернення до Загальних зборів НАН України щодо виключення дійсних членів (академіків), членів-кореспондентів та іноземних членів НАН України зі складу НАН України у випадках, передбачених Статутом НАН України;

ж) розглядають заяви дійсних членів (академіків), членів-кореспондентів та іноземних членів НАН України про їх переведення до іншого відділення НАН України;

з) розглядають рішення зборів колективу наукових працівників наукової установи НАН України, що входить до складу відділення, про обрання керівника цієї установи та рекомендують Президії НАН України призначити на посаду керівника наукової установи НАН України кандидатуру, яка відповідає встановленим вимогам та набрала необхідну кількість голосів наукових працівників установи, або, за наявності вмотивованих заперечень, оголосити новий конкурс на заміщення посади керівника наукової установи НАН України, призначивши виконувача обов'язків цієї наукової установи на строк не більше шести місяців. Рішення про рекомендацію приймається простою більшістю голосів учасників загальних зборів відділення, які мають право ухвального голосу.

7. Право ухвального голосу на загальних зборах відділення мають дійсні члени (академіки) та члени-кореспонденти НАН України, які входять до складу даного відділення.

У випадках, передбачених Статутом НАН України, право ухвального голосу на загальних зборах відділення також мають делеговані представники наукових колективів установ відділення.

Загальним зборам відділення надається право спеціальним рішенням виключати з облікового складу на час зборів членів відділення, стан здоров'я яких чи інші обставини унеможливають їх участь у роботі зборів та голосуванні.

8. Керівник наукової установи, якщо він не є дійсним членом (академіком) або членом-кореспондентом НАН України, бере участь у загальних зборах відповідного відділення з правом дорадчого голосу, крім випадку, коли він бере участь у сесії загальних зборів відділення по виборах академіка-секретаря відділення як делегований представник наукового колективу установи з правом ухвального голосу.

9. Вибори кандидатів у дійсні члени (академіки) і члени-кореспонденти НАН України та висунення кандидатів в іноземні члени НАН України загальні збори відділення здійснюють відповідно до Статуту НАН України.

10. На загальних зборах відділення рішення приймаються, якщо на засіданні присутні більше половини загальної кількості дійсних членів (академіків) та членів-кореспондентів НАН України, які входять до складу відділення, та кількості наукових працівників, делегованих науковими колективами установ відділення у випадках, коли Статутом НАН України передбачена участь делегованих працівників у загальних зборах відділення.

Питання на загальних зборах відділення вирішуються простою більшістю голосів присутніх, які мають право ухвального голосу, крім випадків, коли згідно зі Статутом НАН України для прийняття рішення потрібно не менше $2/3$ голосів.

11. Рішення на загальних зборах відділення приймаються відкритим голосуванням, крім тих питань, що вирішуються таємним голосуванням. Таємне голосування обов'язково проводиться при вирішенні таких питань:

а) вибори кандидатів у дійсні члени (академіки) та члени-кореспонденти НАН України, висунення кандидатів в іноземні члени НАН України;

б) обрання та увільнення академіка-секретаря, заступників академіка-секретаря та членів Бюро відділення.

Загальні збори відділення можуть простою більшістю голосів присутніх, які мають право ухвального голосу з питання, що розглядається, прийняти рішення про проведення таємного голосування з кожного питання, що входить до компетенції загальних зборів відділення.

12. Загальні збори відділення скликаються щонайменше один раз на рік. Головою загальних зборів відділення є, як правило, академік-секретар відділення, а секретарем зборів – учений секретар відділення.

За ініціативою 1/3 дійсних членів (академіків) та членів-кореспондентів НАН України, що входять до складу відділення, для вирішення термінових питань може скликатися позачергова сесія загальних зборів відділення.

13. На сесії загальних зборів відділення НАН України, окрім інших питань, можуть розглядатися питання щодо порушення клопотання перед Загальними зборами НАН України про дострокове припинення повноважень академіка-секретаря відділення та перед Президією НАН України – про дострокове припинення повноважень заступника (або заступників) академіка-секретаря та окремих членів Бюро відділення. Розгляд цих питань та голосування відбувається за такою ж процедурою, як і обрання академіка-секретаря відділення, його заступників та членів Бюро відділення.

Питання про дострокове припинення повноважень академіка-секретаря відділення, заступника (або заступників) академіка-секретаря та окремих членів Бюро відділення за його (їх) власним бажанням вирішується Президією НАН України.

Питання обрання нових кандидатів на посади академіка-секретаря відділення, заступника (або заступників) академіка-секретаря та окремих членів Бюро відділення НАН України вирішується в порядку, визначеному в п. 15 цього Положення.

На період до обрання нових кандидатів на посади академіка-секретаря відділення, заступника (або заступників) академіка-секретаря та окремих членів Бюро відділення та їх затвердження в установленому Статутом НАН України порядку Президія НАН України за поданням Бюро відділення призначає виконуючих обов'язки на відповідних посадах на строк не більше одного року.

IV. Бюро відділення

14. У період між сесіями загальних зборів відділення роботою відділення керує Бюро відділення у складі академіка-секретаря, його заступника (заступників), ученого секретаря та членів Бюро відділення. Очолює Бюро відділення академік-секретар відділення.

15. Академік-секретар відділення обирається загальними зборами відділення з числа дійсних членів (академіків) або членів-кореспондентів НАН України таємним голосуванням простою більшістю голосів.

У сесії загальних зборів відділення по виборах академіка-секретаря відділення беруть участь всі дійсні члени (академіки) та члени-кореспонденти НАН України, що входять до складу відділення, а також делеговані представники (доктори наук, кандидати наук, доктори філософії) наукових колективів установ відділення у кількості, яка становить не менше половини облікового складу дійсних членів і членів-кореспондентів цього відділення.

Право висунення кандидатур на посаду академіка-секретаря відділення належить вченим радам наукових установ, дійсним членам (академікам) та членам-кореспондентам НАН України, які входять до складу відділення.

Академік-секретар відділення затверджується Загальними зборами НАН України у складі Президії НАН України терміном на п'ять років.

Заступники академіка-секретаря відділення і члени Бюро відділення обираються загальними зборами відділення з числа членів відділення та інших провідних учених наукових установ, що входять до складу відділення, таємним голосуванням дійсних членів (академіків) та членів-кореспондентів НАН України, що входять до складу відділення, простою більшістю голосів на п'ять років і затверджуються Президією НАН України.

Кількість заступників академіка-секретаря та членів Бюро відділення визначається Загальними зборами відділення.

За рішенням загальних зборів відділення заступники академіка-секретаря відділення можуть обиратися за поданням академіка-секретаря відділення.

Учений секретар відділення призначається (звільняється) Президією НАН України за поданням академіка-секретаря відділення з числа докторів або кандидатів наук – штатних працівників апарату Президії НАН України і є членом Бюро відділення за посадою.

Вибори академіка-секретаря, заступників академіка-секретаря і членів Бюро відділення відбуваються впродовж однієї сесії.

При виборах керівного складу відділення додержується принципу систематичного оновлення і наступності керівництва.

16. Бюро відділення відповідно до основних завдань відділення, визначених цим Положенням:

а) розробляє основні напрями фундаментальних і прикладних досліджень у відповідній галузі науки, погоджує подання наукових установ, що входять до складу відділення, на затвердження Президії НАН України основних наукових напрямів їх діяльності;

б) із залученням дорадчих органів обговорює принципові питання розвитку відповідної галузі науки, пріоритетності та координації наукових досліджень, використання їх результатів в економічній, культурній і соціальній сферах, бере участь у підготовці питань, які виносяться на розгляд Президії НАН України;

в) скликає загальні збори відділення, сприяє організації установами відділення наукових сесій, конференцій і шкіл;

г) організує підготовку до розгляду на загальних зборах відділення наукових і науково-організаційних питань, віднесених до компетенції відділення, забезпечує виконання рішень загальних зборів відділення;

д) розглядає питання необхідності створення, реорганізації та ліквідації наукових установ, організацій, підприємств відділення, а також питання зміни основних наукових напрямів діяльності існуючих наукових установ, організацій і підприємств, оцінювання ефективності їхньої діяльності та оптимізації їх мережі, вносить відповідні пропозиції (подання) на розгляд Президії НАН України та, у відповідних випадках, Бюро Президії НАН України;

е) погоджує клопотання вченої ради наукової установи про переведення цієї установи до іншого відділення НАН України, подає Президії НАН України відповідні пропозиції;

є) затверджує за поданням наукової установи її структуру, склад вченої ради;

ж) організує постійні та тимчасові комісії при відділенні й затверджує їхній склад, готує для затвердження Президією НАН України пропозиції про створення наукових рад;

з) заслуховує звіти наукових установ та приймає рішення про результати їх наукової та науково-організаційної діяльності, роботи з підготовки наукових кадрів, залучення позабюджетних коштів, а також про діяльність відповідних організацій дослідно-виробничої бази з використання результатів науково-дослідних розробок у господарстві і культурному будівництві України;

і) періодично заслуховує на своїх засіданнях інформацію наукових установ відділення про стан і ефективність міжнародних наукових зв'язків, перспективи їх подальшого розвитку;

к) розглядає запити наукових установ відділення на відкриття науково-дослідних робіт за відомчою тематикою та приймає відповідні рішення, контролює діяльність учених рад установ у питанні забезпечення високого наукового рівня виконання цих робіт, здійснює

приймання завершених науково-дослідних робіт і контроль за державною реєстрацією установами відділення науково-дослідних робіт і створених за рахунок бюджетних коштів технологій;

л) розглядає річні звіти установ відділення, обговорює та подає на розгляд Президії НАН України річні звіти про наукову та науково-організаційну діяльність відділення;

м) готує та подає на затвердження Президією НАН України пропозиції щодо розподілу базового бюджетного фінансування між установами відділення на черговий рік;

н) має право висунення кандидатів на заміщення посади керівника наукової установи, що входить до складу відділення, може встановлювати додаткові кваліфікаційні та інші вимоги до кандидата на посаду керівника наукової установи з урахуванням специфіки діяльності цієї установи;

о) погоджує подання наукових установ щодо затвердження Президією НАН України кандидатів на посади заступників директорів з наукової і науково-технічної роботи та учених секретарів наукових установ;

п) погоджує подання наукових установ щодо затвердження Бюро Президії НАН України кандидатів на посади заступників директорів наукових установ із загальних питань або з адміністративно-господарської роботи;

р) рекомендує Президії НАН України погодити призначення керівниками наукових установ завідувачів відділів та головних наукових співробітників, обраних на конкурсних засадах або за результатами чергових атестацій;

с) погоджує укладення контракту з керівниками організацій дослідно-виробничої бази з наступним призначенням їх на посаду Президією НАН України;

т) погоджує призначення керівниками наукових установ заступників керівників наукових підрозділів (відділів), керівників (завідувачів) лабораторій, секторів у складі відділів, провідних наукових співробітників, обраних на конкурсних засадах або за результатами чергових атестацій;

у) розглядає і затверджує річні звіти дійсних членів (академіків) і членів-кореспондентів НАН України, які входять до даного відділення;

ф) здійснює загальне керівництво науковими радами, комітетами, комісіями, науковими товариствами, а також науково-методичне керівництво редакціями журналів за профілем діяльності відділення і організує обговорення результатів їхньої роботи;

х) подає на затвердження Президії НАН України кандидатури головних редакторів періодичних наукових видань відділення та установ відділення, до складу співзасновників яких входить НАН України;

ц) проводить конкурсний відбір робіт на здобуття іменних премій та премій НАН України для молодих учених і студентів вищих навчальних закладів;

ч) проводить роботу, спрямовану на залучення та закріплення обдарованої молоді в установах відділення, сприяє діяльності Ради молодих вчених відділення;

ш) здійснює заходи щодо інтеграції відповідних напрямів науки з освітою, координує співпрацю установ відділення з регіональними науковими центрами НАН України та МОН України, організує проведення експертизи навчальних програм, підручників, посібників для закладів освіти;

щ) розглядає питання заснування науковими установами відділення вищих навчальних закладів для підготовки фахівців за різними кваліфікаційними рівнями, у тому числі магістра та доктора філософії, та їх функціонування;

ю) в межах компетенції приймає рішення з інших питань відповідно до Статуту НАН України та цього Положення.

17. Бюро відділення правомочне прийняти рішення, якщо на засіданні присутні не менше 1/2 членів Бюро.

Рішення приймаються простою більшістю голосів відкритим голосуванням, якщо Бюро не винесе рішення про проведення таємного голосування.

18. Рішення Бюро відділення з питань висунення наукової роботи на присудження її авторів (авторам) премії імені видатних учених України та премії молодим ученим і студентам вищих навчальних закладів України за найкращі наукові роботи приймаються таємним голосуванням простою більшістю голосів присутніх на засіданні членів Бюро відділення.

Засідання Бюро відділення з цих питань вважається дійсним, якщо на ньому були присутні не менше 2/3 членів Бюро відділення.

19. Бюро відділення щороку звітує про свою роботу перед загальними зборами відділення.

V. Академік-секретар відділення

20. Академік-секретар відділення:

а) є членом Президії НАН України;

б) організує і спрямовує роботу відділення та його Бюро;

в) представляє відділення при розгляді питань щодо діяльності відділення та наукових установ, що входять до складу відділення, формування та використання бюджету НАН України;

г) головує на засіданнях загальних зборів та Бюро відділення і у своїх діях підзвітний загальним зборам відділення та Президії НАН України;

д) згідно з Порядком формування тематики та контролю за виконанням наукових досліджень в Національній академії наук України:

– за результатами розгляду Бюро відділення запитів установ відділення на відкриття наукових робіт за відомчою тематикою затверджує технічні завдання на виконання відповідних наукових робіт;

– за результатами розгляду Бюро відділення звітів установ відділення по завершених наукових роботах за відомчою тематикою затверджує протоколи приймання та оцінки відповідних наукових робіт;

– за результатами конкурсного відбору щодо надання грантової підтримки молодим ученим НАН України укладає договори на виконання відповідних науково-дослідних робіт молодих учених установ відділення;

– за результатами розгляду Бюро відділення звітів молодих учених установ відділення по завершених наукових роботах підписує акти здачі-приймання відповідних наукових робіт;

е) за погодженням Відділу фінансово-економічного забезпечення діяльності НАН України затверджує штатні розписи, кошториси установ відділення, підписує лімітні довідки та інші фінансові документи установ відділення;

є) здійснює інші повноваження, визначені цим Положенням, іншими нормативними актами НАН України.

21. Академік-секретар несе відповідальність за діяльність Бюро відділення перед загальними зборами відділення та Президією НАН України.

VI. Заступники академіка-секретаря

22. Заступники академіка-секретаря несуть відповідальність за організацію роботи відділення відповідно до встановленого розподілу обов'язків.

23. У разі відсутності академіка-секретаря його обов'язки виконує один із заступників.

VII. Учений секретар відділення

24. Учений секретар відділення здійснює науково-організаційне забезпечення діяльності відділення, відповідає за оформлення документації відділення.

У своїй діяльності учений секретар відділення підпорядкований академіку-секретарю відділення та керівнику відповідного сектору Науково-організаційного відділу Президії НАН України.

25. Вихідна документація Бюро відділення подається за підписами академіка-секретаря (його заступника) та ученого секретаря відділення.

26. У разі відсутності ученого секретаря відділення його обов'язки тимчасово виконує науковий працівник відповідного сектору Науково-організаційного відділу Президії НАН України.

VIII. Реорганізація або ліквідація відділення

27. Реорганізація або ліквідація відділення здійснюється за рішенням Загальних зборів НАН України за поданням Президії НАН України.